

ABZ Nieuws

Jaargang 3 | Nummer 1 | Februari 2015

Arkervcart-BramecoZon

Algemeen

Directeur Pouwel Brouwer gestopt met werken

Rundvee

Nieuw assortiment mineralenemmers

Varkens

Het PED virus; hoe speel ik als varkenshouder in op deze ziekte?

Bedrijfsreportage

Bij Joan van Haandel is hygiëne troef

Van de directie

Terugblik 2014

Aan het begin van het nieuwe jaar maken we de balans op over het jaar wat achter ons ligt en gaan daarna snel weer door met de dagelijkse gang van zaken. Er ligt immers weer een nieuw jaar voor ons vol met kansen en uitdagingen.

De totale afzet mengvoeders van ABZ Diervoeding daalde met een klein procentje naar 532.000 ton. De verschillen per sector waren wel groter. De afzet pluimveevoeders steeg met 4,4 procent naar 244.00 ton. De afzet varkensvoeders daalde met bijna 7 procent naar 166.000 ton. De afzet rundveevoeders daalde met ruim een half procent naar 113.000 ton. Wij denken dat we het gemiddeld ongeveer gelijk met de Nederlandse markt hebben gedaan. De afzet in grondstoffen steeg met 47 procent naar 51.000 ton. Totaal verkochten we aan diervoeders 586.000 ton. Een stijging van ruim twee procent.

Buiten de eigen afzetontwikkeling binnen ABZ Diervoeding is de samenwerking met Sikma Veevoeders de meest in het oog springende ontwikkeling van 2014. Sikma is voor ons een hele grote springplank naar de stormachtige ontwikkeling van de melkveehouderij in de noordelijke provincies.

Vooruitzicht 2015

Voor 2015 hebben we weer een aanzienlijk investeringsprogramma gepland. De investeringen zijn vooral gericht op het verbeteren van de kwaliteit van onze voeders en het beter verdelen van de productie over de locaties. Het is daarom van belang dat wij op de verschillende locaties dezelfde kwaliteit voeders kunnen produceren. De grootste investeringen voor 2015 zijn de walsenlijn en het vloeistoffenpark in Eindhoven. Ook in de andere fabrieken van ABZ Diervoeding wordt geïnvesteerd in onder andere onze perslijnen, opslag van mineralen en vloeistoffen en automatisering.

In 2015 zullen we weer opnieuw gaan inplannen welke bulkauto's worden vervangen en/of overgespoten. Gestaaft komen we tot één uniform beeld van ABZ Diervoeding en het tempo waarin wij dit doen wordt gewaardeerd door

onze leden/afnemers. De investeringen zorgen ervoor dat ook naar de toekomst toe, ABZ Diervoeding over de meest efficiënte productie- en expeditie-faciliteiten blijft beschikken van Nederland.

De afzet van mengvoeders en grondstoffen is goed gestart de eerste weken van het jaar. De grondstoffenmarkt is relatief rustig, de fabrieken draaien goed en de voerassortimenten zijn goed op orde.

Eind vorig jaar hebben we een nieuw klantportaal ingericht. Dit is een digitale omgeving die u kunt bereiken door middel van onze website. Onze internetbestelmodule is hierin compleet vernieuwd. Wij verwachten dat we hiermee de trend van het plaatsen van voorbestellingen via internet een versnelling kunnen geven.

In deze uitgave van onze nieuwsbrief kunt u lezen over de uitkomsten van een klanttevredenheidsonderzoek wat wij onder onze rundveehouders uitvoerden. Onze rundveehouders zijn zeer tevreden over hun coöperatie, maar er zijn ook zeker een paar verbeterpunten meegegeven. Deze pakken we op en hiermee gaan we in 2015 mee aan de slag.

Ledenvergaderingen

Wilt u als lid uw betrokkenheid tonen bij de coöperatie, dan heten wij u van harte welkom op onze voor- en ledenvergaderingen. Deze worden gehouden op maandag 23 maart in Markelo, dinsdag 24 maart in Oirschot en woensdag 25 maart in Nijkerk. Wij hopen op een grote opkomst. Graag tot ziens.

Marcel Roordink
directeur

Inhoud

Algemeen

Directeur Pouwel Brouwer gestopt met werken	3
Prijswinnaars kleurwedstrijd en kerstpuzzel	3
Website ABZ Diervoeding vernieuwd	18
Bio-beurs 2015 goed bezocht	18
Even voorstellen	19
Vraag & Aanbod	19
Bezoekt u ons in Venray?	19

Grondstoffen

Grondstoffenmarkt	4

ABZ Diervoeding kiest voor verantwoorde soja	5

Rundvee

Klanttevredenheidsonderzoek 2014	6
Hoe wordt een vaars een koe?	7
Nieuw assortiment mineralenemmers in Noord Nederland	8
Succesvolle beursdagen	9

Bedrijfsreportage

Bij Joan van Haandel is hygiëne troef	10

Pluimvee

Hygiëne bij agrarische bedrijven	12
Salmonella preventie in foktoomvoer	13
Blijft soja eiwitbron nummer 1 in pluimveevoeding?	14

Varkens

Salmonella bij varkens: blijvend actueel	15
Eiwitvertering bij varkens	16
Het PED virus; hoe speel ik als varkenshouder in op deze ziekte?	17

Directeur Pouwel Brouwer gestopt met werken

Na een lange, internationale carrière in de agrarische grondstoffenhandel en aanverwante activiteiten, werd Pouwel op 1 augustus 2005 directeur bij Brameco·Zon. Bijna 10 jaar gaf hij leiding aan een no-nonsens diervoedercoöperatie met een sterke focus voor de leden/afnemers. Vanuit de regionale fusiecoöperatie Brameco·Zon werd mede onder zijn leiding door een fusie en een overname, de nieuwe ambitieuze onderneming ABZ Diervoeding gevormd.

18 december jl. organiseerden wij een geslaagde afscheidsreceptie voor de relaties van Pouwel uit de diervoederindustrie en de grondstoffenhandel. Tijdens de goed bezochte receptie werd door de sprekers teruggeblikt op de carrière van Pouwel Brouwer. Mede door het leiderschap en de visie van Pouwel Brouwer werd de nieuwe onderneming ABZ Diervoeding gevormd op basis van de kernwaarden van de voormalige coöperaties Arkervaart en Brameco·Zon.

Alle medewerkers namen afscheid van Pouwel en Marjolein Brouwer tijdens de nieuwjaarsreceptie. Deze werd voor de gelegenheid gehouden in De Efteling te Kaatsheuvel. Dit was een succesvolle, gezellig avond waar Pouwel en Marjolein met zeer veel genoegen op terug kijken.

Door de vogelgriep waren wij helaas in december niet in de gelegenheid om een afscheidsbijeenkomst voor de leden/afnemers te organiseren. Pouwel Brouwer zal nog aanwezig zijn tijdens de voorvergadering in Oirschot en de ledenvergadering in Nijkerk in maart aanstaande. Hierdoor krijgen de leden nog de mogelijkheid Pouwel Brouwer de hand te schudden.

Marcel Roordink, directeur

Prijswinnaars kleurwedstrijd en kerstpuzzel

Wat hebben we ontzettend veel inzendingen ontvangen voor onze kleurwedstrijd (436 kleurplaten) en onze kerstpuzzel (1.005 inzendingen). Iedereen heel hartelijk bedankt voor het meedoen.

Kleurwedstrijd

Wat een mooie kleurplaten hebben wij ontvangen! Iedereen heeft heel erg zijn of haar best gedaan. De keuze was heel erg moeilijk. Na lang overleg en een aantal kopjes koffie was de jury het eindelijk eens. De prijswinnaars van de kleurwedstrijd zijn:

- In de categorie 0 – 3 jaar: Math Janssen uit Venhorst
- In de categorie 4 – 6 jaar: Daan Willemsen uit Barneveld
- In de categorie 7 – 12 jaar: Annelin Groot Baltink uit Wierden

Aangezien we naast de kleurplaten één bijzonder mooi kunstwerk hebben ontvangen, hebben we besloten een creativiteitsprijs toe te kennen aan: Serre Bast uit Bunschoten.

Kerstpuzzel

Ook de winnaars van de kerstpuzzel zijn bekend. De oplossing: Samen werken aan een voorspoedig Nieuwjaar

Uit de grote stapel kaarten, brieven, e-mailberichten zijn twee goede inzendingen gehaald:

- De 1e prijs is gewonnen door: Jan van Maassen uit Gerkesklooster
- De 2e prijs is gewonnen door: Lianne Smolenaers uit Nederweert

Wij willen iedereen bedanken voor zijn of haar enthousiasme deelname. Alle prijswinnaars krijgen hun prijs binnenkort thuisgebracht (of hebben de prijs al ontvangen).

Grondstoffenmarkt

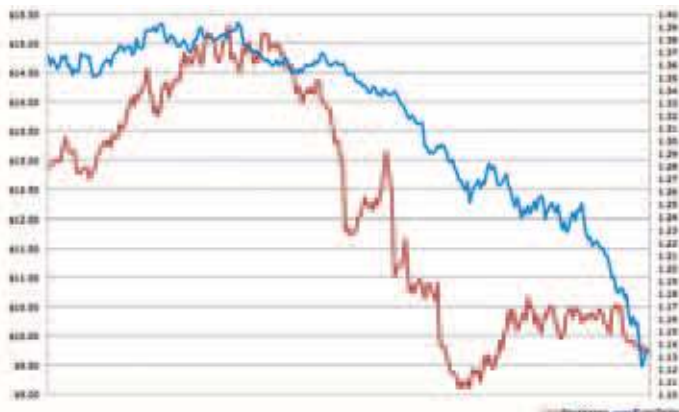
De grondstoffenmarkt is de afgelopen weken gedomineerd door niet-fundamentele factoren. Actieve fondsen, dalende ruwe oliepijzen, sterk wijzigende wisselkoersen, Griekse verkiezingen, exportbeperkingen door Rusland en de weermarkt domineerden het nieuws. Alle fundamentele cijfers die gepubliceerd werden de voorbije weken blijven duiden op ruime balansen.

Valuta

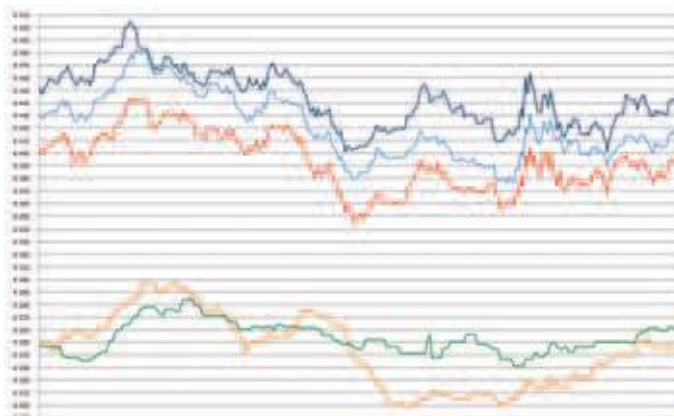
De koers van de Euro ten opzichten van de US Dollar is de afgelopen maanden verder verzwakt. Was deze koers eind november vorig jaar nog 1.25, daar beweegt zij momenteel rond de 1.13, de laagste notering sinds 2003. Deze forse koersval is veroorzaakt door een aantal factoren. Allereerst lijkt de Amerikaanse economie weer uit het dal te klimmen. Het opkopen van staatsobligaties is gestopt en de FED is in afwachting van het juiste moment om de rente weer te gaan verhogen.

De maandelijkse publicaties van diverse economische indicatoren laten daarbij een positief beeld zien. Daarentegen heeft de ECB het historische besluit genomen om voor ruim 1.100 miljard Euro aan staatsobligaties te gaan opkopen (60 miljard per maand). Dit zogenaamde QE (Quantitatieve Easing) zal duren tot en met september 2016. Dit middel wordt ingezet, omdat de eerdere renteverlagingen niet het gewenste effect hebben gebracht. Het effect wat men beoogt met een QE is daling van de lange termijn rente, om investeren weer aantrekkelijk te maken.

De uitslag van de Griekse verkiezingen, te weten winst voor de Euro sceptische partij Siryza, gaf de Euro een nog

Grafiek 1 Koersverloop dagnotering CBOT soyabonen en EUR/USD

Grafiek 2 Dagnijsontwikkeling eiwitgrondstoffen (Levering Midden Nederland)

verdere duw naar beneden. Dit resulteerde in een daling van 17,5 procent ten opzichte van februari 2014. Voorzichtig wordt een koers van 1.00 voor 2016 al voorspeld. Welke effecten dit geeft op de grondstoffenmarkt is nu de hamvraag.

Agro commodities

In grafiek 1 is het koersverloop van de EUR/USD uitgezet tegen het koersverloop van de CBOT soyabonen future op de spottermijn. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de waardevermindering van de Euro de waardedaling van de soyabonen teniet doet. Grafiek 2 laat de dagnijzen in Euro's zien van de eiwitgrondstoffen over dezelfde termijn (vanaf januari 2014). De daling van soyabonen wordt met name veroorzaakt door de goede oogst die in Zuid-Amerika verwacht wordt (ondanks enige droogte schade in centraal Brazilië). In de tarwe en maïs commodities op de CBOT zijn de fondsen behoorlijk actief geweest in de voorbije maanden. Dit resulteerde in eerste instantie in forse stijgingen. Maar ten tijde van dit schrijven zien we weer veel 'fundselling', wat wil zeggen dat men de agrocommodities weer verkoopt om over te stappen naar bijvoorbeeld olie. Het is ook noodzakelijk dat de graanprijzen in de USA dalen, om niet uitgeprijsd te worden op de wereldmarkt.

Grafiek 3 Dagprijsontwikkeling granen vanaf 1-7-2014 (levering Midden Nederland)

Door de goedkope Euro is Europa momenteel graanleverancier van de wereld. Vanwege de grote oogst het afgelopen seizoen is dat vooralsnog geen probleem. Het heeft er wel mede voor gezorgd dat de fysieke prijzen van de granen op een stevig niveau zijn gebleven (zie grafiek 3). De laatste dagen komen de prijzen weer enigszins terug vanwege een iets grotere verkoopinteresse en het

uitblijvende winterweer met de daarbij horende risico op uitwintering. Tot slot laat de ruwe olie een forse daling zien naar een range tussen de \$45 en \$50 per vat. Hieraan ten grondslag liggen de verschuivende vraag vanuit de USA, de hoge ethanol voorraden en de OPEC die vasthoudt aan het vooraf bepaalde productieschema. Effect hiervan is wel dat de prijzen van plantaardige oliën zoals palm- en soyaolie onder druk komen te staan. Maar ook hierin heeft de Euro koers een dempend effect.

Voor de komende maanden ligt de focus op een aantal aspecten. De weermarkt in Zuid-Amerika met betrekking tot de realisering van de soyabonen oogst, de weermarkt in Noord-Amerika en Europa betreffende de uitwintering van het wintergraan en tenslotte de ontwikkelingen van de Euro. Zet de daling voort of komt er sprake van stabilisatie dan wel (licht) herstel?

Arie Griffioen, inkoper
06 2161 4390 • a.griffioen@abzdiervoeding.nl

ABZ Grondstoffen

ABZ Diervoeding kiest voor verantwoorde soja

Binnen de Stichting Ketentransitie Verantwoorde Soja hebben diverse marktpartijen, waaronder ABZ Diervoeding, middels de brancheorganisatie Nevedi afgesproken om in 2015 100 procent verantwoorde soja te gaan verwerken. Deze soja moet geteeld zijn volgens een erkende duurzaamheidsstandaard. De bekendste duurzaamheidsstandaard is de RTRS (Round Table on Responsible Soy). Dit betekent sojateelt met aandacht voor natuurbehoud, biodiversiteit, verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, goede arbeidsomstandigheden en respect voor lokale landrechten.

Soja vormt vanwege haar nutritionele eigenschappen een belangrijk component in diervoeding. De grootschalige sojateelt geeft grote druk op de lokale gemeenschap en het milieu in de productiegebieden. Mede hierdoor is in 2006 een internationaal initiatief opgestart om de sojateelt duurzaam te maken. De RTRS gecertificeerde soja is hier het resultaat van.

ABZ Diervoeding is zich bewust van de urgentie om verantwoorde sojateelt te bevorderen. Mede hierom heeft ABZ Diervoeding vroegtijdig ingespeeld op de marktvraag door alle soja bestemd voor haar legpluimveevoerders voor afzet op de Nederlandse markt af te dekken met 100 procent duurzame soja die voldoet aan de RTRS standaard. Tevens worden alle melkveevoerders geproduceerd met RTRS gecertificeerde soja. Door deze stap te zetten, zorgt ABZ Diervoeding ervoor dat in 2015 voldaan kan worden aan de vraag van haar klanten en daarmee de Nederlandse consument.

Arie Griffioen, inkoper
06 2161 4390 • a.griffioen@abzdiervoeding.nl

Klanttevredenheidsonderzoek 2014

Dit najaar hebben we al onze leden/afnemers die actief zijn in de rundveesector benaderd om deel te nemen aan ons jaarlijks terugkerend klanttevredenheidsonderzoek. Uit het onderzoek kwam naar voren dat u als klant over het algemeen erg tevreden bent over uw coöperatie, die u omschrijft als klantvriendelijk en betrokken.

Het onderdeel Expeditie scoorde net als in de voorgaande jaren goed. In dit onderdeel was het mogelijk om een mening te geven over zowel bulkleveringen, zakgoedleveringen en het leveren van enkelvoudige grondstoffen. Vooral de bulkleveringen worden als positief ervaren. Ten aanzien van de zakgoedleveringen werden een aantal aanbevelingen genoemd in het klanttevredenheidsonderzoek. Naar aanleiding hiervan hebben wij per 1 januari 2015 een kleine aanpassing gedaan in de kortingensystematiek voor zakgoed. Daarnaast zullen wij in 2015 de organisatie rondom de levering van zakgoed en handelsartikelen meer centraal gaan aansturen om hierin ons serviceniveau te verhogen.

In het onderdeel communicatie zijn de verschillende communicatie-uitingen beoordeeld. De kwaliteit van onze technisch-inhoudelijke artikelen wordt erg gewaardeerd. Over het algemeen wordt deze informatie het liefst gelezen in onze nieuwsbrief. De informatie is ook beschikbaar op onze website. Uw mening is voor ons van groot belang om de juiste verhouding te krijgen tussen het verstrekken van informatie op papier en/of online.

Ongeveer de helft van onze klant heeft aangegeven de website met enige regelmaat te bezoeken en beoordeelde de uitstraling van de website als fris en als passend bij een agrarisch bedrijf. Inhoudelijk werd de website als volledig beschouwd.

Het ABZ Nieuws wordt als een prettig blad ervaren. In vergelijking tot vorig jaar is deze door u als lezer als meer informatie ervaren. Ook wordt de lay-out en de leesbaarheid door u gewaardeerd.

Acties en advertentiecampagnes worden door u als positief ervaren. Ook de organisatie van beurzen, open dagen en sectorbijeenkomsten worden door u met een ruime 7 beoordeeld. Verder zien we dat over de sectorbijeenkomsten de opmerking wordt gemaakt dat deze vaker zouden mogen plaats vinden. Voor 2015 staan ondertussen de eerste rundveethema bijeenkomsten weer gepland. U hoort hier binnenkort meer over en bent van harte uitgenodigd.

De kwaliteit van de voeders wordt door 90 procent van de respondenten als goed tot zeer goed ervaren. Korrelkwaliteit en structuur meelvoeders scoren een ruime 7. Als aandachtspunt wordt meegegeven dat de korrelkwaliteit het jaar rond constant van kwaliteit moet zijn. Naast hardheid en afslijting wordt de lengte en diameter van de korrel als aandachtspunt door u meegegeven. Binnen ABZ Diervoeding is medio 2014 een groot project gestart om in alle facetten van het persproces te onderzoeken of en hoe er verbetering mogelijk is.

De prijs/prestatie van het voer wordt als goed ervaren.

In de enquête was ook een onderdeel opgenomen over advisering en begeleiding. Onze vertegenwoordigers worden

als vakbekwaam ervaren. Zij ontvingen van u rapportcijfers voor verschillende onderdelen variërend van gemiddeld een 7,4 voor huisvesting tot gemiddeld een 8,1 voor voeding. U denkt over de inzet van goede adviseurs goed met uw coöperatie mee. U bent zeer tevreden over uw huidige voorlichter, maar geeft ons ook de aanbeveling te blijven investeren in vernieuwing en verjonging van ons rundveeteam.

Onze Front Office (Order Entry) wordt door u als deskundig, vakbekwaam en zorgvuldig beoordeeld. Het telefonisch plaatsen van de bestellingen is nog favoriet, al is er wel duidelijk een verschuiving naar online bestellen waar te nemen. De bestelmodule die in de eerste helft van 2014 beschikbaar was op onze website, werd als gebruikersvriendelijk ervaren. De nieuwe online bestelmodule daarentegen wordt als zeer gebruikersvriendelijk ervaren.

Deze bestelmogelijkheid is onderdeel van onze nieuwe Customer Care Portal, waar in de toekomst nog meer online toepassingen in beschikbaar worden gemaakt. Ook hier is vaak bij de eerste bestelling soms wat telefonische support vanuit één van onze Front Offices erg handig, om u door de eerste bestelling heen te loodsen en de module voor u specifiek in te richten.

En tot slot...

Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de belangrijkste punten waarop u ons beoordeelt zijn: kwaliteit van het voer, betrouwbaarheid, kwaliteit/prijsverhouding en deskundigheid van uw specialist zijn.

ABZ Diervoeding is zeer geïnteresseerd in de mening van u als klant. Daarom zal er eind 2015 weer een nieuw klanttevredenheidsonderzoek verstuurd worden naar één van de andere sectoren.

Langs deze weg willen wij alle betrokkenen nogmaals bedanken voor hun medewerking, opbouwende kritiek en complimenten.

Door samen in gesprek te blijven, brengen wij "Het beste dichtbij".

*Nicolette van den Brand, KAM coördinator
033 422 1510 • n.brand@abzdiervoeding.nl*

Hoe wordt een vaars een koe?

In de komende maanden komen er op veel bedrijven tijdelijk extra veel vaarsen aan de melk. Enerzijds door een planning om een extra quotumoverschrijding te voorkomen. Anderzijds omdat er wellicht extra vaarsen worden gekocht om eventuele groei sneller te realiseren. In dit artikel aandacht voor de transitie van vaars naar koe.

Ontwikkeling en gewicht

Zoals u in de tabel kunt zien, zal een vaars nog zo'n 20 procent in gewicht moeten toenemen om uit te groeien tot een volwassen dier. De voeding van de vaarsen is dan ook niet alleen gericht op melkproductie en het snel weer opnieuw drachtig krijgen. Er zal ook tegemoet gekomen moeten worden aan de voorwaarden voor een goede doorontwikkeling en gewichtstoename gedurende de eerste lactatie. Er zal in deze periode meer dan 100 kilogram lichaamsgewicht bij moeten komen, terwijl de conditiescore (BCS) bij droogzetten niet meer mag zijn dan 3+.

Hormoonhuishouding

Van alle diercategorieën op het melkveebedrijf speelt juist bij verse vaarsen stress een grote rol. Er is immers sprake van een geheel nieuwe omgeving, een ander koppel en ineens is er de dwang om op tijd en snel (kracht)voer op te nemen en gemolken te worden. Dit gaat samen met een totaal gewijzigde hormoonhuishouding en vaak ook pijn vanuit het afkalfproces. Alle goede maatregelen die door de veehouder genomen worden, kunnen teniet gedaan worden door stress. Door het stresshormoon komt bijvoorbeeld de oxytocine afgifte niet op gang, waardoor de vaars de melk niet laat schieten.

Stage lopen

Om stress bij de verse vaars te voorkomen is het goed om de vaars 2,5 maand vóór het afkalven alvast 7 - 10 dagen bij de melkkoelien te laten "stage lopen". De vaars heeft dan nog geen uier wat kan beschadigen en de kans op teveel stress voor het ongeboren kalf is uitgesloten. Tijdens de stage kan de vaars alvast kennis maken met de rangorde in de koppel. Bovendien kan ze mak worden tijdens het bezoek aan krachtvoerbox, melkstal of melkrobot. Vanuit deze stage kan ze vervolgens het beste verhuizen naar de groep droogstaande koelien waarbij het rantsoen al wordt aangepast van een jongveerantsoen naar een droogstandsrantsoen. Dit kan vanaf de genoemde 2,5 maand vóór het afkalven. Juist het rantsoen met een beperkte opname van Kali en OEB voorkomt overmatige zucht bij het afkalven, waardoor alweer een stressfactor wordt uitgesloten. De juiste voorziening van selenium, Vitamine E en andere micro-elementen is van groot belang voor de vaars en haar dracht.

Zien en gezien worden

In een ideale situatie is er een stressvrije overgang naar de afkalfruimte in de week voor het verwachte afkalfmoment. Het is belangrijk dat ze haar koppelgenotes blijft zien. Net zo belangrijk is dat ze steeds gezien kan worden door u als melkveehouder. Omdat vaarsen vaak in korte tijd kunnen veranderen (opuiëren, laten zakken van de banden) is monitoring zeer belangrijk.

Ruwvoer/krachtvoerhouding

Een vaars heeft een kleinere pens en is daarom ook extra gevoelig voor diarree door een overaanbod van snelle

Leeftijd	% kruishoogte	% gewicht
12 maanden	85%	49%
1 ^e inseminatie	90%	60%
Afkalven	97%	80%
Volwassen dier	100%	100%

voercomponenten. Het is daarom belangrijk om de maximale krachtvoergift minimaal één kilogram lager aan te houden dan bij de oudere koelien wordt voorgeschreven. De nog smalle bek en natuurlijke gretigheid van de vaars geeft extra kans op voerselectie aan het voerhek. Wanneer vaarsen te dunne mest laten zien, is het van groot belang om deze mogelijke oorzaak te achterhalen. Pas op met het teveel beperken van de eiwitvoorziening bij de vaarsen. Juist voldoende aminozuren in het rantsoen zijn nodig voor de gewenste gewichtsoontwikkeling van de vaarsen.

Volwassen

In het algemeen worden vaarsen vlot drachtig. De tussenkalftijd is bij de vaarsen vaak gunstiger dan het koppelgemiddelde. Juist daarom is het van belang erop te letten de afbouw van de krachtvoergift af te stemmen op de BCS. Vaarsen zijn metabolisch zeer actief en zullen in goede omstandigheden zeer goed het voer om kunnen zetten in melk. Voorkom daarom dat vaarsen uiteindelijk met een BCS lager dan 3+ en een onvoldoende volwassen gewicht worden droog gezet. Op deze wijze realiseren we "van vaars naar koe en van koe naar oud"!

Marian van Middelaar, specialist rundveehouderij
06 2280 9065 • m.middelaar@abzdiervoeding.nl

Nieuw assortiment mineralenemmers

De volgende stap in het doorvoeren van de nieuwe huisstijl van ABZ Diervoeding is een eigen lijn mineralenemmers. Voordeel van de eigen lijn mineralenemmers is dat hiermee ook de mogelijkheid is verkregen om de samenstellingen aan te passen naar de ABZ normen voor de verschillende diercategorieën.

De emmers staan bekend als een praktische manier voor aanvulling van mineralen, sporelementen en vitaminen tijdens de weideperiode, maar ze worden ook veel tijdens het stalseizoen gebruikt. Indien mineralen via mengvoer of in zakgoed praktisch niet mogelijk is, dan zijn emmers namelijk het beste alternatief. Bolussen is enkel een alternatief in de voorziening van sporelementen, maar bevatten geen macro-elementen als calcium, natrium en magnesium.

Verbeterde samenstelling

De nieuwe lijn mineralenemmers is afgestemd op de Vital-reeks mineralen voor melkvee in zakgoed, waarbij duidelijker is welke emmer voor welke diergroep geschikt is. In bijgaande tabel een overzicht van de verschillende lijnen, bestelcodes en gehalten. Eén van de kenmerken is dat alle emmers fosforarm zijn. Over de hele linie zijn de gehalten aan vitaminen en sporelementen aanzienlijk hoger komen te liggen, in lijn met de gehalten in de ABZ Vital-reeks voor zakgoedmineralen. Zo is het vitamine E gehalte in de Vital Lac emmer ruim vier keer hoger dan voorheen. Tevens bevatten een aantal emmers nu ook organisch gebonden sporelementen.

Geperste emmers

De kenmerkende structuur van de geperste mineraalemers is niet gewijzigd. Voordeel van geperste emmers ten opzichte van gietemmers is het lagere aandeel melasse. Hiermee wordt overconsumptie voorkomen.

Bestelcode		50.029	50.027	50.028	50.103
Soort		Vital Lac*	Vital Junior	Vital Dry*	Vital Schapen
Ca	%	13	14	4	15
P	%	0	0	0	3
Na	%	8	8	5	6
Mg	%	11	11	16	4
S	%	1	1	3	1
I	mg/kg	200	150	100	125
Co	mg/kg	75	40	50	100
Cu	mg/kg	2.500	2.000	2.400	0
Zn	mg/kg	4.000	2.500	4.000	6.000
Mn	mg/kg	3.000	3.000	3.000	5.000
Se	mg/kg	50	40	50	35
Vit A	IE	750.000	500.000	500.000	300.000
Vit D3	IE	200.000	100.000	160.000	60.000
Vit E	IE	5.000**	2.000	9.000	250
Biotine	mg/kg	50			
Geschikt voor		Melkvee Zoogkoeien	Kalveren Pinken Vleesvee	Droogstaand melkvee	Schapen Lammeren
Verbruik	g/d/d	80-100	60-100	80-100	8-15
Dagen/emmer/ 10 dieren		20-25	20-35	20-25	150-250

* Bevat organisch gebonden sporelementen.

** Bevat tevens 1000 IE extra Vit E equivalenten uit natuurlijke antioxidanten (proviox).

In bijgaande tabel ook een indicatie van de opname weergegeven in het aantal dagen dat 10 dieren met een emmer kunnen doen. Dit is enigszins afhankelijk van de omstandigheden. Bij specifieke tekorten kan het verbruik hoger zijn (likzucht). De emmers zijn voorzien van een deksel om het product goed te kunnen bewaren. Op de ene zijde staat het ABZ logo en op de andere zijde staat het etiket welke het onderscheid in samenstelling laat zien tussen de emmers.

Essentiële nutriënten

Het belang van een goede mineralen-, sporenelementen- en vitamineverstrekking bij dieren staat niet ter discussie. Zij vormen een essentieel onderdeel van het dagelijkse rantsoen. Tekorten kunnen leiden tot een verminderde groei of gezondheid bij dieren met vaak ook effecten op de langere termijn. Aanvulling met mineralen is dan ook een goede investering.

Jan Rozeboom, nutritionist
033 422 15 17 •
j.rozeboom@abzdiervoeding.nl

Nog even de voordelen van het gebruik van mineralen likemmers op een rijtje:

- Gemakkelijk in gebruik;
- Vrije opname naar behoefte door dieren;
- Het likken bevordert de speekselproductie;
- Gemakkelijk op te slaan en te hanteren;
- De lege emmer die na gebruik overblijft, kan hergebruikt worden.

Succesvolle beursdagen in Noord Nederland

Noord-Nederlandse landbouwbeurs

De Noord-Nederlandse landbouwbeurs werd gehouden van woensdag 10 t/m zaterdag 13 december jl. in het WTC Expo te Leeuwarden. Deze beurs wordt om het jaar georganiseerd. Onder het motto van 'Slim boeren is vooruit zien' werden nieuwe ontwikkelingen getoond. Er waren rond de 250 exposanten aanwezig op de beursvloer, waaronder ABZ Diervoeding en Sikma Veevoerders. Het was de eerste beurs waarbij zowel ABZ Diervoeding en Sikma Veevoerders in één gezamenlijke stand stonden. Het was een mooie gelegenheid om klanten van Sikma Veevoerders kennis te laten maken met ABZ Diervoeding. Het was leuk en gezellig om samen, als collega's, in één stand te staan. Ook op deze beurs was er een grote belangstelling voor het Structo voeren.

AgroExpo

De AgroExpo werd gehouden van dinsdag 16 t/m donderdag 18 december jl. in de TT-hall te Assen. Dit was de eerste keer dat er een extra beurs in Assen werd georganiseerd, die een week na de beurs in Leeuwarden plaatsvond. Het thema van deze beurs was 'Bouwen aan de toekomst'. Wederom was dit een mooie gelegenheid om gezamenlijk in één stand te staan en klanten van Sikma Veevoerders kennis te laten maken met ABZ Diervoeding. Het aantal bezoekers viel wel tegen, maar we hebben toch

goede gesprekken met klanten kunnen voeren en kennis kunnen maken met een aantal potentiële klanten. We hebben het Structo voeren ook hier goed onder de aandacht kunnen brengen.

Het waren twee geslaagde beurzen waarbij we de bezoekers bedanken voor hun belangstelling!

Tjaard Joostema, specialist rundveehouderij
06 1104 5923 • t.joostema@abzdiervoeding.nl

Bij Joan van Haandel is hygiëne troef

Joan van Haandel, foto uit 2011.*

Een hoge hygiënestatus op een pluimveebedrijf is van groot belang. Dat is de afgelopen periode met besmettingen van vogelgriep goed duidelijk geworden. Schades veroorzaakt door slechte hygiëne leiden tot het verlies van opbrengsten in de gehele sector. Met simpele maatregelen zoals een schoon, opgeruimd bedrijf maak je al een goed begin. Joan van Haandel is er duidelijk over: 'goede hygiëne is een mindset'.

In 1980 startten de ouders van Joan van Haandel een pluimveebedrijf met 10.000 ouderdieren. Inmiddels is het bedrijf overgenomen door Joan en zijn vrouw Sonja en gegroeid naar 52.000 ouderdieren verdeeld over acht, aan elkaar gekoppelde, stallen in Mariaheide. In Vorstenbosch, een huurlocatie, houden Joan en Sonja sinds 2013 nog eens 16.000 ouderdieren in drie stallen. Naast Joan en Sonja werken er twee vaste medewerkers in het pluimveebedrijf. Hiernaast heeft Joan een constructiebedrijf dat zich richt op de inrichting van een pluimveestal en benodigdheden. 'Elke 15 jaar houden we groot onderhoud in èen van onze stallen'.

'Onze kippen zijn leidend'

In veel opzichten is het houden van pluimvee net als het managen van topsporters. Om de beste resultaten te behalen, is het van belang dat de ouderdieren in topconditie zijn. Gezonde dieren houden, kan alleen als je bewust met stallenhygiëne omgaat. 'Je moet gewoon goed op je dieren letten en stress bij de dieren vermijden', vertelt Joan. 'Een hen vertelt je echt wel wat je fout doet. Onze dieren staan bij ons op de eerste plek'.

'Voor een gezonde pluimveehouderij moet de hele sector de schouders eronder zetten. Het gaat om bewustwording. Als er zo veel geld in dieren en een stal zit, wil je dat toch niet op het spel zetten door onhygiënisch te werken en

met de gezondheid van je dieren te spelen? Goede hygiëne begint met simpele maatregelen'.

Werktips

Zorg dat je enkel via de hygiënesluis de stal, gedoucht betreedt. Wissel van schoeisel in de stal: 'binnen is binnen en buiten is buiten'. Zorg voor bedrijfseigen kleding en twee paar laarzen (voor binnen en buiten een paar) en zorg er voor dat alles wat naar binnen moet ontsmet en schoon is. 'Voor de bedrijfskleding hebben we een aparte wasmachine' vertelt Joan. Hygiëne management begint met een schoon, netjes opgeruimd bedrijf.

Foto in de stal uit 2011.*

Luchtfoto van de stallen in Mariaheide uit 2013 (achtste stal in aanbouw).

ABZ stalbord 'verboden toegang'.

Locatie Vorstenbosch.

Dit geldt ook voor het erf. Zorg dat alles goed opgeruimd en verhard is rondom de stal. Het gras tussen de stallen wordt wekelijks gemaaid. 'We houden het kort om ongedierte te beperken' vertelt Joan. Ongediertebestrijding heb ik uitbesteed aan Ten Dijk uit Terwolde. Ik wil structureel bezig zijn met kippen. Bij Ten Dijk staat ongediertebestrijding - waaronder het plaatsen van zo'n 60 - 70 lokaaskisten rondom de stal - op de eerste plek.

Om aandacht te vragen voor hygiëne heeft ABZ Diervoeding een stalbord in productie voor varkenshouders en pluimveehouders (op aanvraag verkrijgbaar). Aangezien hygiëne op het bedrijf van Van Haandel voorop staat, overhandigt Jan Minten aan Joan van Haandel symbolisch een eerste exemplaar.

Vaste stalmaten

Op basis van zijn persoonlijke ervaringen werkt Joan met vaste stalmaten. De stallen in Mariaheide zijn 14 meter breed. 'Een ideale stalbreedte', aldus Joan. 'Je hebt een goed overzicht in de stal; kunt je voerlijnen goed kwijt en de ventilatie is prima te regelen en te sturen'.

In de stal hangen de voerlijnen 1,20 m uit elkaar. Het water hangt op 90 cm afstand van het legnest en de voerlijn hangt op 75 cm van de roosterrand voor een goede opsprong. Joan werkt in vier stallen met een dubbele nippelij. In elke sectie zijn 6 nippels weggelaten om een corridor naar het nest te maken. 'Dit is de eerste 30 weken cruciaal. Hierna maakt het geen verschil meer', legt Joan uit. De andere vier stallen zijn uitgerust met drink torens.

Uitstekende technische resultaten

Het voer komt van ABZ Diervoeding. 'Vanwege de constante voersamenstelling en de prijs-/ kwaliteitsverhouding hebben wij gekozen voor ABZ', vertelt Joan. Een constante voersamenstelling is belangrijk als je streeft naar goede technische resultaten. De afgelopen 10 jaar hebben wij gemiddeld meer dan 140 kuikens op 60 weken gerealiseerd. Normaliter hebben we het standaardvoer, is het gewicht van de hen te laag of is er te weinig vet, dan bestellen we maatwerk voer.

Hoge hygiënestatus

Ziektekiemen kunnen op veel verschillende manieren op een bedrijf terecht komen: aangekochte dieren, transportmiddelen, insleep van bezoekers, laadploegen, huisdieren of ongedierte. Op een vermeerderingsbedrijf is de hygiënestatus over het algemeen veel hoger omdat er bij ziektes meteen geruimd moet worden en dit dus direct voelbaar is in de portemonnee. De vogelpest in 2003 heeft ons € 240.000,- gekost. Ook nu is de schade rond de € 20.000,-. 'De hygiënestatus in Nederland moet omhoog', vindt Joan. 'Iedereen onderschrijft dit, maar nu moet de knop nog om'.

Het bedrijf van Joan en Sonja is gesloten. Onnodige bezoekers krijgen geen toegang tot de stal. Alleen de dierenarts en de Ross specialist worden toegelaten. 'We hebben er bewust voor gekozen onze eierlokalen te scheiden van onze stallen en de hanen die bijgeplaatst worden, zitten eerst in de quarantainest. Onze silo's stonden eerst tussen de stal, maar hebben we verplaatst zodat de bulkwagens niet meer op het terrein komt. Zo werken we continue aan verbetering'.

Martijn Aarts
Jolande Baselmans

Lokaaskisten buiten de stal voor muizen en ratten.

Hygiëne bij agrarische bedrijven

Hygiëne bij agrarische bedrijven wordt steeds belangrijker. Dierziekten kunnen van grote impact zijn, waardoor de emotionele en financiële schade groot kunnen zijn. Bedrijven moeten bewust worden van deze gevolgen en daarop anticiperen. Een grote verbetering kan al in hele kleine dingen zitten.

Het bedrijf

Hygiëne is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Mensen uit de agrarische sector weten veelal wat de gevolgen kunnen zijn als de hygiëne niet op orde is. Het is belangrijk dat iedereen weet dat toegang in de stal niet toegestaan is zonder overleg met eigenaar of bedrijfsleider. Als bedrijf bepaal je zelf wie en onder welke voorwaarden er op het bedrijf en in de stal mag komen. Daarom moet dit voor iedereen die het bedrijf wil betreden duidelijk zichtbaar zijn. Hieronder staan enkele toepassingen die op uw bedrijf toepasbaar zijn:

- Ketting of poort om terrein af te sluiten;
- Bord waarop staat dat er strenge hygiëne-eisen gesteld worden;
- Aangeven dat melden voor betreding verplicht is.

Onderstaande stalbordjes worden aangeboden door ABZ Diervoeding en zijn op bestelling leverbaar!

Pluimveebedrijf
Hier gelden strenge hygiëne-eisen

- Niet betreden zonder toestemming
- Eerst melden bij eigenaar

Telefoonnummer:

ABZ Diervoeding

De stal

Steeds meer bedrijven hebben een hygiënesluis waar bezoekers van de stal zich voor en na het stalbezoek moeten douchen. De stal bezoeken is alleen toegestaan met bedrijfskleding. Wisselen/ontsmetten van schoeisel is verplicht als er van buiten naar binnen en andersom wordt gegaan. Een duidelijke scheiding waar welk schoeisel/materiaal toegestaan is op het bedrijf. Maatregelen als het wassen van je handen met zeep en deze ontsmetten na betreden van de stal, worden op steeds meer bedrijven een

standaard. Het is een vast besproken onderdeel geworden bij uitbereiding of verbouw van een bedrijf, waardoor maatregelen praktisch in te vullen zijn en blijven. Hierdoor wordt het toepassen van onderstaande punten een standaard:

- Schoeisel wisselen
- Douchen
- Bedrijfskleding
- Handen/ schoenen ontsmetten

Het erf

Het is belangrijk om het erf rondom de stallen netjes en opgeruimd te houden. Denk hierbij aan:

- Verharding voor loop en rij routes;
- Geen afval of materialen in de buurt van de stal leggen;
- Geen voerresten rondom de silo's;
- Beplanting kort gesnoeid in de buurt van de stallen;
- Gras kort houden rondom de stallen.

Knaagdierenbestrijding

Het is belangrijk om uw bedrijf onaantrekkelijk te maken voor knaagdieren. Als er alleen lokaaskisten staan, is dit de enigste schuilplaats waar knaagdieren naar kunnen vluchten. Lokaaskisten worden daarom in combinatie met klemmen ingezet, zodat u in beeld heeft wat voor knaagdieren er op uw bedrijf zijn. Regelmatige controle (wekelijks) van de lokaaskisten is hierbij belangrijk, omdat klemmen ook onnodig af kunnen gaan.

Bedenk op uw bedrijf hoe u ongedierte kunt weren in de bestaande en nieuwe stal. Geen grote gaten in de muur waar knaagdieren makkelijk naar binnen kunnen. Als er eenmaal ratten en/of muizen in de stal aanwezig zijn, kunnen deze knaagdieren behoorlijke schade aanrichten. Ratten zijn knaagdieren en slijten graag hun tanden aan isolatiemateriaal, kabels, eier-/mestbanden etc. Dit kan vergaande gevolgen hebben als deze kabels van bijvoorbeeld een ventilatiesysteem worden aangetast. Ook vraat aan de eieren kan zorgen voor vuilschaligheid. Daarnaast kunnen knaagdieren ook bacteriën en virussen met zich mee dragen. Dit kan tot grote gevolgen leiden.

Knaagdieren zijn in de stal lastig te bestrijden. De dieren hebben immers ruime toegang tot voedsel door het grote aanbod van voer in de stal waardoor bij lokaaskisten minder snel wordt gegeten.

Zie onderstaande foto waarop een tyrap is bevestigd om op deze manier snel te kunnen zien of een klem in een lokaaskist is afgegaan.

Regelgeving knaagdieren

De bestrijding van knaagdieren in 2015 gaat veranderen. Vanaf 1 juli 2015 mogen agrarische bedrijven niet meer zonder licentie knaagdieren bestrijden met bestrijdingsmiddelen. Voor het werken met professionele rodenticiden is vanaf die datum een vakbekwaamheidsbewijs KBA verplicht, die alleen door de eigenaar van het bedrijf behaald kan worden. Voor het behalen van het vakbekwaamheidsbewijs KBA zijn twee hoofdroutes. 1: met een geldig vakbekwaamheidsbewijs gewasbescherming, 2: zonder geldig vakbekwaamheidsbewijs gewasbescherming. Na het behalen van het KBA mag de agrarische ondernemer dit alleen op het eigen bedrijf toepassen. Deze cursus wordt door verschillende bedrijven aangeboden.

*Martijn Aarts, specialist pluimveehouderij
06 2061 6765 • m.aarts@abzdiervoeding.nl*

Salmonella preventie in foktoomvoer

Elk jaar zien we in de laatste maanden van het jaar een toename van het aantal Salmonella besmettingen (en ook Mycoplasma's) op pluimveebedrijven ten opzichte van de rest van het jaar. Het is nog niet helemaal duidelijk waar dit vandaan komt, maar insleep via ongedierte lijkt één van de besmettingsroutes. Ook wordt er wel eens naar het voer gekeken. Dit is niet de meest voor de hand liggende insleep route, maar is ook niet 100 procent uit te sluiten.

ABZ Diervoeding produceert de meeste foktoomvoerders in Eindhoven. Deze productielocatie is tevens Tesco-gecertificeerd. ABZ Diervoeding hecht veel waarde aan Salmonella preventie en heeft hier enerzijds strenge monitoringsprocedures en anderzijds strenge preventieprocedures voor.

Preventie

- Al het meelvoer wat geproduceerd wordt door ABZ Diervoeding wordt behandeld met een middel wat Entero's en Salmonella's afdoodt. Hiermee wordt voorkomen dat er in de fabriek een mogelijke contaminatie plaats zou vinden op eindvoer. Ook de kans op herbesmetting is nihil met deze behandeling.
- Het foktoomvoer en opfokvoer voor vleeskuikenunderdieren ondergaat een behandeling in een extra hoge dosering. Met name Tesco vereist dit.
- Wekelijks wordt aan het einde van de week de productielijn vol gezet met een middel tegen Salmonella's en Entero's, om eventuele groei gedurende het weekend uit te sluiten.
- Er ligt een streng contaminatieschema voor zowel productie als logistiek, waardoor er bijvoorbeeld geen Tesco-voer getransporteerd mag worden in een bulkwagen, waarin in de voorgaande vracht onbehandeld voer heeft gezeten.

Daarnaast wordt veel gemonitord op Salmonella's en Entero's. Niet alleen om te voldoen aan de strenge eisen van Tesco en GMP+, maar ook om te toetsen of alle preventieve maatregelen die genomen worden, ook effectief zijn.

Monitoring

- Vanuit GMP+ zijn er analyseschema's waarbij ABZ Diervoeding voermonsters neemt en laat onderzoeken op

Salmonella's en Entero's. Ook Tesco vereist dit, maar in een andere frequentie. Samen maakt dit dat er jaarlijks (op basis van het huidige productievolume) in Eindhoven ruim 225 voermonsters geanalyseerd worden op Salmonella.

- Eén keer per maand worden stofmonsters genomen in de fabriek en onderzocht op Salmonella's en Entero's. Deze stofmonsters worden genomen op de meest kritische plaatsen in de fabriek. Deze plaatsen zijn op advies van Kemin, onze leverancier van het preventiemiddel, door het HACCP-team vastgesteld.
- Eén keer per twee maanden worden zogenaamde SWAB's genomen in de fabriek en van de bulkwagens en onderzocht op Salmonella's.
- Vanuit Secure Feed (voorheen Trust Feed) wordt er collectief gemonitord op de aanwezigheid van Salmonella in grondstoffen. De door ABZ Diervoeding als kritische grondstoffen bestempeld, worden maandelijks nog extra onderzocht.

Status

Tot op heden hebben alle genomen preventiemaatregelen ertoe geleid dat we nog geen Salmonella hebben kunnen vinden in Eindhoven. Echter we blijven alert en stellen alles in het werk om ook in de komende jaren deze status te behouden.

Trots zijn we dat de geleverde inspanningen er voor Tesco toe hebben geleid de status van ABZ Diervoeding te verhogen naar de prestigieuze status "groen" voor diervoederproducenten.

*Jan Minten, adjunct directeur
06 22 80 74 85 • j.minten@abzdiervoeding.nl*

Blijft soja eiwitbron nummer 1 in pluimveevoeding?

Soja is één van de meest hoogwaardige eiwitbronnen in de diervoeding voor landbouwhuisdieren. Voor pluimvee is soja juist extra interessant vanwege de hoge verteerbaarheid van het eiwit. Daarnaast bevat soja relatief veel lysine. Lysine is een essentieel aminozuur (eiwit-deeltje) voor leghennen, wat betekent dat ze dit zelf niet kunnen maken. Hierdoor is soja altijd een zeer gewilde kwaliteitsgrondstof geweest voor (leg)pluimveevoeders.

Herkomst

De sojaboon wordt voornamelijk geteeld in de Verenigde Staten, Brazilië, Argentinië en China. Europa betreft met name de benodigde soja uit Brazilië en Argentinië. Sojabonen worden in grote raffinaderijen bewerkt, waarbij er sojaolie en sojaschroot ontstaat. Een deel van de sojaolie en het grootste deel van de sojaschroot komt in veevoer terecht. Er zijn verschillende soorten sojaschroot; van minder geconcentreerd (soja 44) tot zeer geconcentreerd in eiwit (hypro soja, > 50% eiwit). De minder geconcentreerde schroten bevatten meer ruwe celstof, afkomstig van de sojahullen. Sojahullen bevatten veel ruwe celstof, wat overigens wel positief is voor de werking van spiermaag, darmperistaltiek en dus voor de vertering. ABZ Diervoeding heeft altijd gekozen om hypro soja te verwerken in pluimveevoer, vanwege de hoge eiwit concentratie en verteerbaarheid.

Standaard

ABZ Diervoeding vindt het belangrijk om maatschappelijk verantwoord te ondernemen, ook op het gebied van teelt van soja. Daarom kiest ABZ Diervoeding voor verantwoord geteelde soja, alle aangekochte soja moet geteeld zijn volgens een erkende duurzaamheidsstandaard, zoals RTRS-soja (Round Table on Responsible Soy). Dit betekent sojateelt met aandacht voor natuurbehoud, biodiversiteit, verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, goede arbeidsomstandigheden en respect voor lokale landrechten. De legpluimveevoeders van ABZ Diervoeding voldoen aan deze standaard.

In de legpluimveehouderij is er al jaren een behoorlijke stroom van NGMO-soja (niet genetisch gemodificeerde soja). Een aantal pakstations eisen sinds 1 januari van dit jaar dat dit NGMO-voer voldoet aan de nieuwste eisen van de Duitse VLOG-standaard (Verband Lebensmittel Ohne Gentechnik).

Ontwikkelingen-trends

De nieuwste trend op het gebied van het soja, betreft het terugdringen van het percentage overzeese-soja in pluimveevoeders. Een Duitse retailer heeft hiervoor een nieuw keurmerk opgericht, welke PRO PLANET heet. Bij dit keurmerk mag gedurende de productieperiode van leghennen niet meer dan gemiddeld 10 procent van het totale rantsoen bestaan uit overzeese-soja. Het doel van PRO PLANET is dat uiterlijk per 30 juni 2016 er geen overzeese-soja meer in de rantsoenen van deze leghennen zitten, waarvan de eieren onder dit label verkocht worden. Alle standaard NGMO-voerders van ABZ Diervoeding voldoen aan deze standaard.

Er zal in de toekomst steeds meer druk komen op het gebruik van soja in veevoer, gebruik van andere en/of nieuwe eiwitbronnen in plaats van soja zal naar verwachting daarom steeds meer toenemen. Op dit moment zijn er al een heel aantal alternatieven, naast soja wordt er veel gebruik gemaakt van eiwitbronnen als hypro zonnebloemzaad-schroot, graanbijproducten, maar ook neemt het gebruik van raapzaadproducten toe. Het grootste nadeel van met name raapzaad en graanbijproducten is de minder goede verteerbaarheid van het eiwit voor leghennen. Door een hogere opname van deze producten in het rantsoen wordt de kans op een disbalans in de darmflora vergroot, waardoor onder andere clostridium de kans krijgt de darmgezondheid verder te verstoren. De gevolgen daarvan zijn algemeen bekend. ABZ Diervoeding zoekt hierin naar de beste oplossing voor uw dieren. Het technisch resultaat op uw bedrijf moet goed zijn en goed blijven. Dat is de basis voor uw bedrijf.

ABZ Diervoeding kan goed inspelen op vragen uit de markt aangaande het gebruik van alternatieve eiwitbronnen in pluimveevoeders. Drie jaar geleden heeft ABZ Diervoeding hier al onderzoek naar gedaan en toen met succes proeven gedaan met soja-vrij legpluimveevoer gemaakt. Over dit actuele onderwerp heeft ABZ Diervoeding veel kennis in huis.

Bent u verder geïnteresseerd in de vertering van eiwit? Op pagina 16 kunt u meer achtergrondinformatie hierover lezen in het artikel 'Eiwitvertering bij varkens'.

Marnix van de Wetering, nutritionist
06 5344 1253 • m.wetering@abzdiervoeding.nl

Salmonella bij varkens: blijvend actueel

Salmonellose Typhimurium wordt veroorzaakt door een infectie met salmonellabacteriën. Deskundigen schatten in dat circa 50 procent van de bedrijven besmet zijn; vaak zonder zichtbare problemen.

Omdat Salmonella een zoönose is, is dit een risico voor de mens. Om die reden wordt in toenemende mate aandacht besteed aan preventie van besmettingen van vlees met de salmonellabacterie. Slachterijen zijn inmiddels verplicht om risico-bedrijven te monitoren en vervolgens strak te begeleiden. Exportbelangen spelen hierbij ook een grote rol, denk bijvoorbeeld aan de belangen van export naar Rusland.

Verschijnselen

Salmonella is vaak subklinisch aanwezig; het dier is besmet, maar vertoont geen verschijnselen. Als er wel sprake is van een acute uitbraak zijn dieren lusteloos, hebben ze hoge koorts en zeer dunne diarree. Vaak is de uitval verhoogd.

Hoe worden dieren besmet?

Omdat de salmonellabacterie – waar er zeer veel soorten van zijn – een darmbewoner is, is contact via besmette mest de meest risicovolle overdrachtsfactor. Besmette mest kan verspreid worden door diercontact, door mest welke op allerlei manieren verplaatst wordt zoals via wagens, maar ook met name via ongedierte. Drinkwater van matige hygiënische kwaliteit (vervuild met organisch materiaal) is ook een bron van besmetting.

De kans dat salmonella via voer verspreid wordt, is zeer gering. Deze bacterie is niet bestand tegen de hogere temperaturen in de korrel die ontstaan bij persen. Bij meelvoeding – dus niet gepelleteerd – is het risico groter.

Wat is de schade?

Door uitval, slechtere voederconversie, groeivertraging en medicijngebruik ontstaat economische schade. Dit is vooral het geval als er duidelijk salmonella-klachten zijn. Bij subklinische Salmonella is er relatief weinig financiële schade. In toenemende mate gaan slachterijen ook controleren op de status van hun leveranciers van slachtvarkens in combinatie met een op termijn waarschijnlijke korting op de opbrengst. Naast deze schade-oorzaken is er natuurlijk sprake van imago-schade voor de sector in het algemeen.

Hoe kunnen we besmettingen voorkomen?

Kern van de aanpak: hygiëne in alle vormen. Hygiëne van stallen, reiniging en ontsmetting, nadrogen van afdelingen, biosecurity (mengen en overdracht tussen dieren beperken) en hygiëne in drinkwaterkwaliteit (een belangrijke route om de infectiedruk te verlagen is het aanzuren van drinkwater). Aanzuren van voer is een optie, maar meestal niet de meest effectieve en ook niet de goedkoopste.

Meer algemeen: stressfactoren voorkomen. Stress in de stal voorkomen door de omstandigheden te optimaliseren, beperkt de kans op uitbraken. Stress ontstaat bijvoorbeeld door te hoge bezetting, ziektedruk van andere ziektes of meeliften met andere ziektes zoals PIA of brachyspira-infecties. Tenslotte is het van belang dat u het terrein rondom de stallen zorgvuldig schoonhoudt en dat u alleen

schone en ontsmette auto's accepteert op uw terrein. Maar dat spreekt voor zich.

Hoe worden scores van bedrijven vastgesteld?

Een score wordt bepaald aan de hand van de Optical Density, de OD waarde. Per periode krijgt een bedrijf een score. Scores kunnen als volgt worden gelezen:

	Score
Max. 20% van bloedsuitslagen heeft OD-waarde groter dan 40	1
Tussen de 20 en 40% van de bloedsuitslagen heeft OD-waarde groter dan 40	2
40% of meer van de bloedsuitslagen heeft OD-waarde van groter dan 40	3

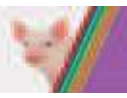
De categorie-indeling of status van een bedrijf wordt vastgesteld op basis van de ontwikkeling van de score (1,2 of 3) in de tijd. Van drie periodes worden de scores opgeteld, en vervolgens geldt de volgende categorie-indeling:

Totaal	Categorie-indeling
3 of 4	1
5,6 of 7	2
8 of 9	3

Wat te doen bij een uitbraak of te hoge waarden?

- Bij relatief lage waarden, bijvoorbeeld score 1 of incidenteel 2; niets doen.
- Bij hogere waarden of uitbraken: maak een plan van aanpak. Laat u adviseren door een gerenommeerd bedrijf met expertise op het gebied van salmonella-bestrijding. Belangrijke onderdelen zijn in ieder geval:
 - Hygiëneprotocol; schoon werken, neem alles rondom reinigen en desinfecteren door met een deskundige (dierenarts, voorlichter).
 - Beperk menging van groepen dieren.
 - Aanzuren drinkwater (mierenzuur, melkzuur) en eventueel voer.
 - Medicineren; in overleg met uw dierenarts na een gevoeligheidsbepaling of uitslagen van kweek of sectie.
 - Isoleer de uitbraak op uw bedrijf: aparte kleding, schoeisel en laarzenborstel.
 - Strikt all in all out per afdeling.
 - Na reiniging en ontsmetting een afdeling echt goed droog laten worden.
 - Vleesvarkens nuchter afleveren!

Cor van Dijk, adjunct directeur
06 2126 6226 • c.dijk@abzdiervoeding.nl

Eiwitvertering bij varkens

Eiwit is een onmisbaar nutriënt in de voeding van alle diersoorten. Zo is er een dagelijkse eiwitbehoefte voor processen in het lichaam zoals de vertering, afweer tegen ziektekiemen en vervanging van lichaamsweefsel en voor lichaamsstoffen als hormonen en enzymen. Naast deze onderhoudsbehoefte, is eiwit noodzakelijk voor de aanzet van spieren en botten, de ontwikkeling van organen en voor melkproductie. Met dit artikel willen we u informeren over de eiwitbehoefte, eiwitvertering en hoe eiwitvertering mis kan gaan.

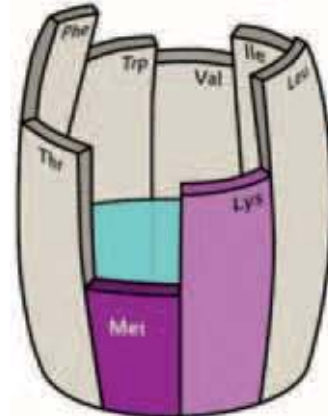
Wanneer we spreken over eiwit in diervoeders of grondstoffen, spreken we eigenlijk over het stikstofgehalte. Stikstof is een bouwsteen van eiwit, met een gemiddeld gehalte van 16 procent in voereiwit. Het stikstofgehalte kan worden geanalyseerd en na een vermenigvuldiging met een factor 6,25 komen we bij het gehalte ruw eiwit. Dit gehalte wordt ruw eiwit genoemd, omdat er ook een kleine hoeveelheid stikstof in het voer zit dat geen eiwit is en dat wel in het ruw eiwit is meegenomen. Dit zijn bijvoorbeeld ureum, ammoniumzouten en vrije aminozuren.

Werkelijk eiwit bestaat uit lange, in elkaar gevouwen ketens van verschillende aminozuren. Er bestaan veel verschillende aminozuren, die allemaal op verschillende manieren worden ingebouwd in het lichaam. Hierdoor kunnen er miljoenen typen eiwitten aangemaakt worden. Een dier kan de meeste aminozuren (de bouwstenen) zelf aanmaken uit de andere aminozuren. Echter, negen aminozuren kunnen niet aangemaakt worden (de essentiële aminozuren), waarvan lysine de bekendste is. Lysine is belangrijk bij spieraanzet en hiervan is al snel een tekort, wat aangevuld kan worden met synthetische lysine. Daarnaast zijn er ook semi-essentiële aminozuren. Deze kunnen wel worden aangemaakt, maar alleen vanuit een essentieel aminozuur. Niet-essentiële aminozuren kunnen ook worden aangemaakt vanuit andere aminozuren, en hoeven niet synthetisch te worden toegevoegd. Wanneer er een tekort is van één bepaald aminozuur dat niet kan worden aangevuld, is dit limiterend voor bijvoorbeeld groei, melkproductie of het immuunsysteem. Het gaat om de juiste balans voor een maximaal technisch resultaat (zie figuur 1). De inhoud van het vat (waterniveau) staat voor maximale groei. De laagste plank (lysine in dit geval) in het vat bepaalt het maximale niveau.

Behoeft aan aminozuren

Een varken heeft dus behoefte aan aminozuren en niet zozeer specifiek aan eiwit. Om van voereiwit naar beschikbare aminozuren te gaan, moeten de aminozuren door enzymen worden 'losgeknipt' van de voereiwitten. Dit start in de maag, waar pepsine bij een lage pH de eiwitten in stukken knipt. In de twaalfvingerige en de dunne darm worden de geknipte eiwitstructuren verder losgeknipt tot aminozuren en kunnen ze worden opgenomen door het lichaam. Vanaf de dikke darm kunnen er geen aminozuren meer worden opgenomen. Wat er nu aan eiwitten of aminozuren is overgebleven, wordt gebruikt als voedingsbodem voor bacteriële fermentatie. Bij dit proces komen

Figuur 1
Aminozurenvat.

er afbraakproducten vrij zoals ammonia en andere stikstofhoudende stoffen die schadelijk kunnen zijn. Als gevolg van deze bacteriële eiwitfermentatie (rotting) kan diarree ontstaan.

Verteerbaarheid

Zoals hierboven al beschreven, bestaan er ontzettend veel soorten eiwitten. In de grondstoffen zitten ook allerlei verschillende type eiwitten. Deze zijn niet allemaal even goed of snel verteerbaar, omdat de verteringssappen en enzymen er niet bij kunnen komen. Dit betekent ook dat tussen de verschillende grondstoffen, verschil zit in hoe goed het eiwit te verteren is. Deze verteerbaarheid wordt voor alle grondstoffen berekend, zo heeft raapschroot een verteringscoëfficiënt van 77 procent en hypro sojaschroot een verteringscoëfficiënt van 94 procent (CVB). Dit betekent dat 23 procent van het eiwit uit raapschroot onverteerbaar is en slechts 6 procent voor eiwit uit hypro sojaschroot.

Eiwitvertering speelt voor biggen een belangrijke rol bij darmgezondheid. Het maagdarmkanaal is nog niet volledig ontwikkeld, waardoor voereiwit minder goed verteerd wordt. Er komt dus meer substraat beschikbaar voor de slechte bacteriën in de dikke darm (en soms al in de dunne darm), met een hogere kans op diarree. De mindere eiwitvertering komt doordat het maagdarmkanaal bij pas gespeende biggen zich moet aanpassen van zeugenmelk naar vast voedsel met plantaardige eiwitten. Bij plantaardige eiwitten spelen andere enzymen een rol als bij de vertering van zeugenmelk, zoals pepsine. Pepsine werkt bij een lage pH en in biggenvoer worden daarom bijvoorbeeld zuren toegevoegd om de pH in de maag te verlagen.

Daarnaast heeft een hoog eiwitgehalte in het voer een hoger bufferend effect in de maag, waardoor het langer duurt voordat de pH voldoende is gedaald. Om verterings- en darmgezondheidsproblemen te voorkomen, is het voor biggen belangrijk om een voer te hebben met een laag ruw eiwitgehalte (maar wel voldoende aminozuren), goed verteerbare eiwitbronnen en geleidelijke voerovergangen.

Omdat de eiwitvertering zo'n gevoelig punt is bij biggen, wordt hier veel onderzoek naar gedaan en is er een ruim aanbod aan goed verteerbare eiwitbronnen. Dit zijn bijvoorbeeld behandelde soja-eiwitbronnen, aardappel-eiwitten, maïs- en tarwegluten en andere eiwitconcentraten. In onze samenstellingen verwerken we de meest geschikte eiwitbronnen in al onze type voeders. Naarmate het maagdarmkanaal zich ontwikkelt, zijn er steeds minder luxe eiwitbronnen over en voldoen bijvoorbeeld raapzaadschroot en zonnebloemzaadschroot prima. Verteringsproblemen en diarree komen niet alleen door problemen met de eiwitvertering. Zo schreven we in een eerdere editie van de ABZ Nieuws (2014-4) dat ook vezels een belangrijke rol spelen in een gezonde darm. Zo kan het zijn

dat de eiwitfermentatie in de dikke darm wordt verdrongen door de fermentatie van de vezels. Deze fermentatie geeft positieve producten voor de darmgezondheid. Hier kan weer op gestuurd worden in de voersamenstelling met het type vezel en de hoeveelheid fermenteerbaar eiwit.

Juiste balans

Een aanbod van goede eiwitbronnen garandeert dus geen optimale darmgezondheid. Hiervoor is een voersamenstelling nodig die compleet aansluit bij de ontwikkeling van het maagdarmkanaal, de algehele gezondheidsstatus en de nutriëntenbehoefte gedurende een bepaalde levensfase. Het gaat dus om de juiste balans. Hier wordt een optimaal resultaat door gehaald.

Op basis van beschikbare onderzoeken en onze eigen ervaringen, zorgen wij ervoor dat voor elke situatie een passend voer beschikbaar is.

Koen Luijben, nutritionist
06 2280 9740 • k.luijben@abzdiervoeding.nl

Het PED virus; hoe speel ik als varkenshouder in op deze ziekte?

Het PED virus (Porcine Epidemische Diarree) tast het slijmvlies in de dunne darm van de dieren aan met als gevolg diarree. In Nederland is op moment van schrijven alleen sprake van de zogenaamde "milde variant". Mild is betrekkelijk; deze variant veroorzaakt wel degelijk forse schade.

Wat zijn de ziekteverschijnselen?

- Ernstige, veelal waterdunne diarree met daarnaast ook kans op braken. Het gevolg is dat dieren uitdrogen en met name bij jonge biggen tot 14 dagen zal dit vaak leiden tot extra sterfte tot ver boven 30%. Sterfte vindt voornamelijk plaats door uitdroging.
- Besmetting kan aangetoond worden door middel van onderzoek bij onder meer de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD).

Hoe verspreidt het virus zich?

- Met name door dier-dier contact. Met name in mest kan het virus veelvuldig voorkomen. Een zeer kleine hoeveelheid mest is al voldoende om een groep of stal dieren te besmetten. Daarnaast is er een kleine kans dat het zich via stof verspreidt.

Wat kan ik als varkenshouder doen?

- Vooral preventief werken; voorkomen van besmetting door tal van maatregelen zoals die door ABZ Diervoeding en andere organisaties zijn gecommuniceerd.
- Externe biosecurity; beperking van aanvoer van dieren, overleg met uw leverancier van dieren over de gezondheidsstatus van zijn bedrijf alvorens u dieren aanvoert.
- Zo min mogelijk mensen in de stal laten; deze mensen uiteraard bedrijfskleding aanbieden en laten douchen.
- Interne biosecurity; dieren zo min mogelijk mengen.
- Verder is het van het allergrootste belang om hygiënisch te werken; dit kan verspreiding beperken of tegengaan. Hygiëne in de stal houdt in: laarzen en bedrijfskleding per diergroep (kraamstal, gespeende biggen, dragende zeugen en vleesvarkens), handen wassen, laarzen rei-

ABZ Diervoeding heeft deze stalbordjes op voorraad en zijn op aanvraag verkrijgbaar.

- nigen, zo min mogelijk hokken betreden en zorgen voor droge vloeren door het strooien van kalk of zaagsel.
- Een goede en intensieve vliegen- en ongediertebestrijding.
- Schone- en vuileweg principe zo ver als mogelijk doorvoeren.
- Strikte afscheiding van de plek waar kadavers opgehaald worden en uw stallen. Vaak is deze afstand klein!
- Mesttransporteurs en voerwagens laten laden c.q. lossen met bedrijfseigen slangen.
- Bij besmetting direct overleggen met uw dierenarts. Extra vocht verstrekken met elektrolytenmix is een optie. Een enting is op dit moment niet beschikbaar.
- Volg informatie op websites zoals die van ABZ Diervoeding of de GD (www.gddiergezondheid.nl).

Cor van Dijk, adjunct directeur
06 2126 6226 • c.dijk@abzdiervoeding.nl

Website ABZ Diervoeding vernieuwd

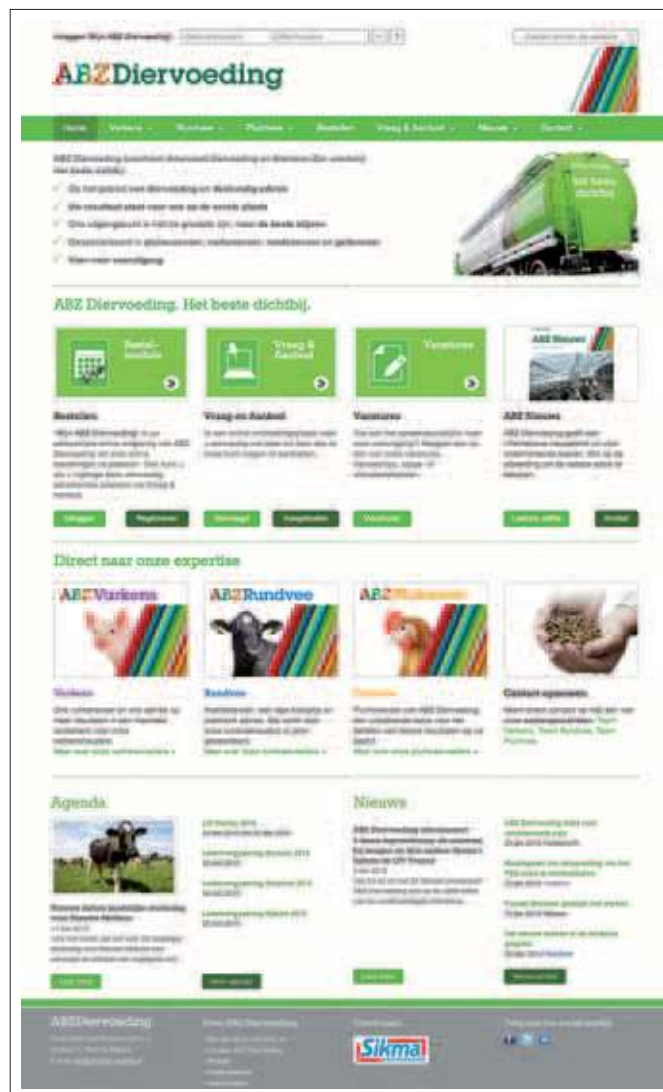
Onze website is ons online visitekaartje waarmee we ons presenteren aan onze bezoekers. Op basis van statistieken leren we onze bezoekers beter te begrijpen om zo onze website continue te verbeteren en aan te passen aan hun wensen. www.abzdiervoeding.nl trekt maandelijks gemiddeld 4.433 bezoeken (2014). In 2013 waren dit nog 3.721 bezoeken per maand: een stijging van 20 procent.

Om de leesbaarheid van de website op een smart phone of tablet te bevorderen, is de website per 1 januari jl. responsive gemaakt met een nieuw ontwerp dat beter aansluit bij de wensen van de bezoekers. Responsive webdesign is een techniek, waarbij een webpagina aangepast wordt aan de omvang van een scherm, ongeacht het apparaat. Door de website responsive te maken, zorgen we voor een positieve gebruikerservaring, omdat de inhoud beter leesbaar is. Aangezien de bestelmodule los staat van de website, is de bestelmodule nog niet responsive. We hebben ook gekeken hoe onze bezoekers duidelijker door de website kunnen navigeren. Hierop is de navigatie van de website aangepast.

Onze bestaande klanten zullen veelal gebruik maken van functionaliteiten als de Bestelmodule en Vraag & Aanbod. Dit zijn onderdelen die op vrijwel elke pagina toegankelijk zijn. Op de homepagina bieden we deze functionaliteiten aan als 'Het beste dichtbij'. Onder dit motto vinden wij het eveneens van belang dat onze bezoekers zo snel mogelijk met ABZ Diervoeding in contact kunnen komen. Vandaar dat we vanaf elk gewenst moment en vanaf elke gewenste pagina de contact mogelijkheid hebben aangepast.

Voor pasafgestudeerden en werkzoekenden is een overzicht van onze vacatures op de homepagina met één klik binnen handbereik. Ook de sectorpagina's voor de rundveehouderij, de pluimveehouderij en de varkenshouderij zijn direct toegankelijk. Aangezien we onze expertise krachtiger neer willen zetten, hebben we ervoor gekozen de drie sectoren te 'branden' met een eigen sectorlogo: ABZ Pluimvee, ABZ Varkens en ABZ Rundvee. Het design van de website is op deze punten aangepast en ook in onze (toekomstige) sector brochures en flyers zal het sectorlogo te zien zijn. Verder heeft ons blad ABZ Nieuws een meer prominente plek op de homepagina gekregen.

Via de footer heeft u direct toegang tot onze jaarverslagen, onze behaalde certificaten (kwaliteitsbeleid) en tot uitgebreide informatie over onze coöperatie via 'Over ABZ Diervoeding'.

Vanuit alle website pagina's is deze informatie direct toegankelijk. Uiteraard hebben we hier ook een link naar de Sikma Veevoerders website gelegd.

Mochten er vragen, opmerkingen of ideeën ter verbetering van onze website zijn of wilt u graag laten weten wat u van onze website vindt? Stuur dan een mail naar: j.baselmans@abzdiervoeding.nl.

Jolande Baselmans, PR & Communicatie
040 238 0777 • j.baselmans@abzdiervoeding.nl

Bio-beurs 2015 goed bezocht

Op 21 en 22 januari jl. was ABZ Diervoeding aanwezig met een stand op de Bio-beurs in Zwolle. Deze vakbeurs voor de biologische landbouw mocht op veel belangstelling rekenen. Niet alleen biologische veehouders, maar ook veehouders die zich oriënteren op omschakeling van hun bedrijf waren te gast. De Bio-beurs blijft een bijzondere beurs, omdat de gehele keten aanwezig is. Gericht op de boer, maar ook de uiteindelijke consument van de vele producten.

Even voorstellen

Jan Schut is 5 januari jl. begonnen als **logistiek medewerker** bij ABZ Diervoeding. Jan is 24 jaar oud en woont in Garderen. Hij heeft zijn studie gevolgd aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, met als richting Logistiek en Economie.

Huub Rotink is 26 januari jl. begonnen als **KAM-coördinator** bij ABZ Diervoeding. Huub is 51 jaar en woont in Haarle. Hij is de afgelopen zes jaar werkzaam geweest bij Schothorst Feed Research te Lelystad als Quality Consultant, Trainer en Lead Assessor. Bij SFR heeft hij zich voornamelijk bezig gehouden met het uitvoeren van kwaliteit audits in het kader van certificering (GMP+, FAMI-QS, EFISC en ISO 9001:2008), leveranciersaudits (Trust Feed) en voederwaarde berekening en controle (VoederWaarde.nl). Daarnaast gaf hij trainingen op het gebied van grondstofkennis, inkoop, voedselveiligheid, wetgeving en diervoederproductie.

Bart van der Schoot is 1 februari jl. begonnen als **specialist varkenshouderij** bij ABZ Diervoeding. Bart is 23 jaar en woont in Herpen (gemeente Oss). Hij heeft veel praktijkervaring opgedaan op verschillende varkenshoudersrijen en voor verdere verdieping van zijn kennis volgt hij momenteel de deeltijdopleiding veehouderij aan de HAS in Dronten.

Wij wensen Jan, Huub en Bart veel succes in hun nieuwe job!

Vraag & Aanbod

Aangeboden

- **Heteluchtkanon** op aardgas en gevelkachel.
Telefoon 06 1665 7553
E-mail hbokseveld1@kpnmail.nl
- **Mesttank** bsa 9.2 m³ met zodebemester Veenhuis vmz 6.8 m, met bouwland bemester 4.5m.
Telefoon 0548 36 2165
E-mail elshof@kpnplanet.nl
- Siemens **vacuumwatteringpomp**, gebruikt in 2 x 6 zes melkstal. Machine is wegens verandering overbodig.
Telefoon 0534 61 1788
E-mail htenthij@kpnmail.nl

Deze en meer advertenties vindt u terug op: www.abzdiervoeding.nl/vraag-en-aanbod/

Bezoekt u ons in Venray?

De LIV (Landbouwdagen Intensieve Veehouderij) vindt plaats op 24, 25 en 26 februari a.s. van 13.00 tot 22.00 uur in de Evenementenhal in Venray. Graag nodigen wij u uit om een bezoekje te brengen aan onze stand, nummer 312.

Als bijlage bij deze nieuwsbrief vindt u een leuke prijsvraag die u kunt in-

leveren in onze stand. Tevens zullen de nieuwe stalbordjes aanwezig zijn

en kunt u ook deze indien gewenst komen ophalen. Graag tot ziens!

Colofon

Aansprakelijkheid

Bij de samenstelling van deze nieuwsbrief is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Voor schade van welke aard ook, die een gevolg is van handelingen of beslissingen gebaseerd op informatie uit deze nieuwsbrief, aanvaardt ABZ Diervoeding geen enkele aansprakelijkheid.

Opzegging

Wilt u onze nieuwsbrief niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar pr-communicatie@abzdiervoeding.nl of geef dit telefonisch door op kantoor Nijkerk, 033 422 1510 of kantoor Eindhoven, 040 238 0777

Eindredactie

Jolande Baselmans en Gerrie van de Poll, pr-communicatie@abzdiervoeding.nl.

De eerst volgende ABZ Nieuws verschijnt in april 2015.

Verkoop en advisering

Algemeen	Order-Entry Nijkerk Order-Entry Eindhoven	033 422 1510 040 238 0777	bestelling@abzdiervoeding.nl
Rundvee- en geitenhouderij	Roel van Ee (Verkoop leider)	06 2126 6227	r.ree@abzdiervoeding.nl
Varkenshouderij	Cor van Dijk (Adjunct directeur)	06 2126 6226	c.dijk@abzdiervoeding.nl
Pluimveehouderij	Jan Minten (Adjunct directeur)	06 2280 7485	j.minten@abzdiervoeding.nl
Enkelvoudige grondstoffen (in- en verkoop)	Arie Griffioen	06 2161 4390	a.griffioen@abzdiervoeding.nl

Neem een kijkje op onze website www.abzdiervoeding.nl voor de overige contactgegevens.

Sikma Veevoeders B.V.

Algemeen	Order-Entry Stroobos	0512 35 1281	info@sikmaveevoeders.nl
Rundvee- en schapehouderij	Jan Dijkstra (verkoop en advisering)	06 5320 3352	j.dijkstra@sikmaveevoeders.nl

Neem een kijkje op www.sikmaveevoeders.nl voor de overige contactgegevens.

ABZ Diervoeding

Coöp. Arkervaart-BramecoZon U.A.
Postbus 5, 3860 AA Nijkerk
E-mail info@abzdiervoeding.nl
Website www.abzdiervoeding.nl

Kantoor Nijkerk
Westkadijk 4, Nijkerk
Telefoon 033 422 15 10
Fax 033 246 07 72

Kantoor Eindhoven
Hastelweg 159, Eindhoven
Telefoon 040 238 07 77
Fax 040 238 07 80